

ידוע משמ'י' דהחזו"א ז"ל שאם יש מצוה או עבירה שבהכרח היא כלולה בעוד מצווה, אי"ז בכלל המצווה, משום דהתורה ייחדה לזה מצוה מיוחדת וא"כ הפקיעה אותה מהמצווה הכללית, ונמצאו י"ב מקומות מהחזו"א מספריו ומהן מספרי תלמידיו שלכאור' מבואר סברא זו, והרציתי הדברים לפני מו"ר הגר"ד לנדו שליט"א והעיר ע"ז כמה הערות כדלהלן.

(א) חזו"א ב"ק ס"ג סק"א שא"א לחייב שן ורגל משום אש ובור.
והעיר הגר"ד שליט"א ששם זה לא שהתורה הפקיעה אותם מבור ואש אלא זה הגדרה של האבות נזיקין וכמו שביאר הגרי"ז שזה ההלכותיהן, והחזו"א גם מדבר על ההלכותיהן שזה גזירת מלך שזה שן ורגל ולא בור ואש.

ועיקר הדבר שלא חייב משום אש זה רק אם אש משום ממונו [שהתורה הגדירה שזה לא אש] אבל אם אש משום חיציו אי"א לומר כן דסו"ס זה חיציו, ועי' בס' חידושי הגר"ד ב"ק ס"ד בזה, ומה שלא חייב משום בור זה רק למ"ד גרמי דרבנן, אבל לד' הרמב"ן שזה דאורייתא הא סו"ס הזיקו בגרמי, ועי' בחידושי הגר"ד ל.

(ב) חזו"א ב"ק סי' ט"ז סק"א כ"א שלגזול אין חיובי שומרים.
והגר"ד שליט"א הביא שהשעה"מ חולק ע"ז ואומר שגזול חייב גם מדין שומר.

(ג) חזו"א כלים ס"ז סק"ז שטומאת תנור אינה מדין טומאת כלי חרס.
והגר"ד שליט"א דחה שאין כוונת החזו"א לסברא הנ"ל, אלא בא לומר שתנור אינו דוקא מחרס אלא ה"ה מאבנים ושאר דברים ואי"צ שיהי' שאר דיני כ"ח ואי"צ שבירה, ואמר שבז מתו' קו' הכו"פ סי' ק"ג בהא דתנן ריש פ"ג דתענית צאו והכניסו תנורי פסחים דהא טעון שבירה, ולפי החזו"א אי"ז חרס ובתנור אי"צ שבירה.

(ד) חזו"א מכשירין ס"ז סק"ו וטבו"י ס"ד סק"ט בסוגריים דא"א לטמאות משקין מדין טומאת אכלין לד' הראב"ד.
והגר"ד שליט"א הק' דהרי משקין הם חשובים וא"א לטמאותם מדין טו"א [דיין ושמן הם ודאי חשובים, ודבש דבורים זה ג"כ חשוב, ודבש תמרים זה מי פירות שכן טמאים מדין טו"א, ושמן זית הוא ג"כ חשוב עי' חולין ל"א וחלב זה ג"כ חשוב, ולגבי טל יל"ד, ומים ודאי לא נטמא בטו"א, ודם שחיטה קיי"ל דהוא חשוב (והוא דבר תמוה)].

(ה) חזו"א שביעית סי' א' סק"א שחורש באילנות אינו בכלל נוטע.
והגר"ד שליט"א דחה דהא אין איסור נוטע מפורש בשביעית וזה רק ק"ו מזורע ואיך שייך שחורש יהי' בכלל נוטע.

(ו) חזו"א או"ח סי' קל"ג סק"א שתולש מבע"ח הוא גוזז ואינו קוצר.
והגר"ד שליט"א אמר שזה תלוי בחקירה מה זה קוצר, האם תלישת המחובר או הפסקת היניקה, והוכיח מתולש דבש מכוורת שכ' בגמ' שלר"א זה קוצר.

(ז) בספר שארית יעקב להגרא"י ווינר כ' בשם החזו"א שא"א לחייב אורג ותופר בשבת משום בונה, והובא בס' תשובות וכתבים חזו"א סי' ע"ה.

והגר"ד שליט"א הק' שהרי לא כ' בתורה את כל המלאכות אלא חז"ל למדו ממלאכת המשכן ואיך שייך לומר שהתורה הפקיעה א' מהשני, וגם אמר שיש דברים שעוברים עליהם בב' מלאכות שבת וצ"ע.

(ח) הגר"ח קנייבסקי צ"ל כ' בשמו שהמדבר לשון הרע אינו עובר בביטול תורה, וכן שמעתי מהגר"מ גריינימן שליט"א בשמו וכ"כ בס' תשובות וכתבים הנ"ל.

והגר"ד שליט"א העיר דגם בלי סברת החזו"א אי"ז ביטול תורה דהרי מותר לספר סיפור שראה בחברו בלי לומר את שמו, [כשיש לבנ"א צורך נפשי לדבר אי"ז ביטול תורה], וכי משום שאמר את שמו ועבר על לה"ר נעשה זה גם ביטול תורה?.

(ט) בספר שיח השדה ברכות י"א ובטעמא דקרא הנדמ"ח על פורים כ' בשמו עמש"כ במגילה ג' דמבטלין ת"ת למקרא מגילה, והק' הטו"א והרש"ש הרי מגילה זה גם ת"ת, ותו' החזו"א עפ"י סברא הנ"ל דאם זה מצוות מקרא מגילה אי"ז מצוות ת"ת, וכן הביא הגר"מ גריינימן שליט"א באמרי יושר מגילה שם.

והגר"ד ל' דחה דבמקרא מגילה הוא באמת לא מתכוון לת"ת וכמו שהעיר הגרי"ז שאפשר לענות קדושה קודם ברכות התורה, משום דאינו מתכוון לת"ת.

(י) ברשימות הוראות והנהגות מהחזו"א הנ"ל כ' בשמו דבונה אינו חייב משום מכה בפטיש.

והגר"ד שליט"א דחה דאפשר דהחזו"א לא אמר משום הסברא הנ"ל אלא משום מש"כ המאירי דאם זה בונה זה באמת לא מכה בפטיש ולא יתכן שיפגשו שניהם ביחד, עי' מאירי שבת ק"ד ויראים מצוה רע"ד במלאכת בונה והגמ"ר פ' הבונה.

(יא) החזו"א אמר להגר"מ גריינימן שליט"א סברא הנ"ל ואמר לו שהי' לו ראיות ע"ז, ואמר לו שסובר כך גם במצוות עשה וכגון שבהשבת העבוט לא מקיים מצות חסד ושאר מצוות דבין אדם לחברו.

והגר"ד שליט"א תמה ע"ז שהרי הוא מחויב בזה וכי המחזיר חוב והמשיב גזילה ג"כ מקיים חסד, ועוד תמה דאין כזה מצווה של חסד וכמש"כ בחזו"א נדרים סי' קל"ו לדף מ"א ב' סק"ג וז"ל שלא חייבה תורה לשמש את חברו בחינם, אך הביא דבתוס' רבינו אלחנן בע"ז משמע שיש כן מצות חסד ככה"ג.

(יב) בספר זיו הים ריש ברכות להגר"מ דויטש כתב ששאל את החזו"א אם הקורא ק"ש אחר זמנה עובר בבל תוסיף וא"ל שכיון שמקיים בזה ת"ת אי"ז בל תוסיף, ומה שמכוין לשם מצות ק"ש הוה מחשבה בעלמא ובמחשבה ל"ש בל תוסיף, עכ"ד. ואי נימא דכל הקורא ק"ש מקיים גם ת"ת א"כ כל מצוות ק"ש היא המחשבה ולמה לאחר זמנה לא הוי ב"ת, אע"כ דכשוקרא בזמנה אי"ז מצות ת"ת ולכן אי"ז בל תוסיף.

- הגר"ד שליט"א הק' על עצם הסברא האם פועל שיקח אל כליו בשעת מלאכה יעבור בלא תגזול, והי' פשוט לו שעובר בלא תגזול ובמנח"ח תקע"ז דן בזה, ולסברת החזו"א אינו עובר.

הוספה

בספר מנחת יהודה להגר"מ לפקוביץ צ"ל ששאל את החזו"א האם לשיטת התוס' דהנאת כליו של תרומה לזר הוא איסור דאורייתא א"כ כל זר שאוכל תרומה יעבור ב' איסורים ואמר לו החזו"א את הסברא שכיון שיש עבירה מיוחדת על אכילת תרומה לזר לא עובר גם באיסור הנאת כליו.